DE TOETS-STEEN, TOETS-SENDE WAAR HET BY TOEKOMT...

Nicolaas Hoefnagel

DE
TOETS-STEEN,

Toets-sende waar het by toekomt men

HUN HOOG MOGENDE, ZYNE DOORL. HOOGHEID, DE RAAD VAN STAATEN, DE REGEERINGEN VAN DORDRECHT, HAARLEM EN AMSTERDAM,

Mitsgaders

Beproefde en getrouwe EDELEN deezer Landen en Braave PATRIOTTEN heeft zien Schenden, zonder dat zulke Eerrovery belet wierd of nog belet word, en nu den Heere Hertog LOUIS VAN BRUNSWYK geattakeerd word, men aanstonds is bedacht 't zelve door Hoog gezag te beteugelen.

Onder de Zinspreuk:

WAARHEID SPREEKEN IS GEEN LASTEREN.

TE AMSTERDAM,
By DIRK SCHUURMAN, Boekverkoper op 't Rokkin, by de Visch-Poort.

D E

TOETS-STEEN,

Toets-ſende waar het by toekomt men

HUN HOOG MOGENDE, ZYNE DOORL. HOOGHEID, DE RAAD VAN STAATEN, DE REGEERINGEN VAN DORDRECHT, HAARLEM EN AMSTERDAM, ENZ.

De woorden der Latiniſten daar gezegd word (*a*) *Si quid vis Conari, Debes prius Contari*, vind ik in deeze daagen zeer gepaſt, en het waare te wenſchen, dat veelen Schryvers, welken in deeze tegenwoordige tyd, hun onderwinden, over zaaken betreffende het lieve Vaderland, hun gedachten te laaten gaan, deeze woorden wat meer in acht naamen, voor zy dezelve door den Druk gemeen maakten, zulks met genoegzamen kunde doenende, volgens de Leſſen van Cicero daar hy Leeraard (*b*) *Loquere ſemper vera, Noli mentiri*, *Ca-*

(*a*) *Zoo gy iets wild* onderwinden, *zo moet gy 't eerſt Onderzoeken.*

(*b*) *Spreekt altoos de Waarheid, wild niet* Liegen, *wagt uw van te* Vynzen.

Cave Adulari, dan zo moet het wiskunſtig volgen, daar dezelve Wysgeer zegd, (*c*) *Amicite deligent*, *nec inimici*, *poterunt odiſſe*. Nogthans, zo het geviel, zy onreedelyk genoeg waaren, dat zy (*namentlyk de Vyanden*) hunne haat niet lieten vaaren, ja zelfs, meer verbittering by hun plaats vond, zo blyft het echter een waarheid, wanneer zy hun gemoed ondertaſten, zy by hun zelfs overtuigd zullen moeten weezen, dergelyke Schryvers, oprecht te werk zyn gegaan.

Zo den Hemel my kracht geeft, tot het geene ik my alhier heb durve onderwinden, met onderzoek te doen, en te toetſen waar het by toekomt, men H. H. Mog. zyne Doorl. Hoogheid onze Geliefde Erfstadhouder, de Regeeringen van Dordrecht, Haarlem en Amsterdam, mitsgaders beproefde getrouwe Edelen deezer Landen en Braave Patriotten, door *Liebellen* en Laſterſchriften heeft zien ſchenden, zonder dat zulke Eerrovery belet wierd, en nu den Heere Hertog van Brunswyk geattakeerd word, men aanſtonds bedacht is geweeſt 't zelve door Hooggezag te beteugelen.

Ik herhaale, zo den Hemel my tot de gem. Toets

(*c*) *De Vrienden zullen uw Lieven, en de Vyanden en zullen uw niet kunnen haaten.*

Toets de kragte geeft, hoopen ik myne Leezeren te overtuigen, men my niet van vleitaal te hebben Geſchreeven, of Veinzerey te hebben gebruikt, zal kunnen beſchuldigen, dit vooraf noodig geacht hebbende te moeten melden, zullen wy tot de Toetssteen zelve overgaan; echter onder die, mits, dat ik niet voorneemens ben, al de Hatelyke Geſchriften by naamen te noemen, waar in de Hooge Machten deezer Landen &c. op een verre gaande wys in geledeerd zyn. Alzo ik oordeel het beter is, de benaaming dier Liebellen en Laſteringen, in de Rivier Lethe of de vergetelbeek worde geſmoord; op dat zy de Autheuren daar van tot hunnen eeuwige ſchanden niet overleeven.

Ik geloove, dat men weinig Lieden in onze Repulicq zal vinden, of hun is bekend, hoe bereids van de eerſte Troubelen of onluſten tuſſchen Engeland en Noord-America gereezen af, in meenigte Naamlooze Geſchriften, gedurig van tyd tot tyd in de Waereld zyn gekoomen; en van de welke men met Ruimte kan zeggen, dat wel twee derde parten nergens anders toe ſtrekte, als om waare het moogelyk de gemoederen aan 't giſten te helpen, en het gemeen misnoegent tegens hunnen wettige 's Lands-Vaderen te maaken.

Zaaken myns bedunkens, vooral ten hoogſte laakbaar, dat zulks geſchied in een Republicq wien

 haa-

haare Zinſpreuk is, EENDRACHT MAAKT MACHT, en daar niets gevaarlyker voor den Landen is, als verdeeldheid van Conſepten, alzo dezelve niet alleen alle goede Reſolutien doen vertraagen maar veelmaalen volſtrekt doen agter blyven: tot ontegenzeggelyke nadeel deezer Zeeven Vereënigde Provintiën.

Nogthans hoe bekend het by alle Schryvers behoorden te zyn dat niets nuttiger dan de Eensgezindheid voor ons is, heeft men 'er Helaas! te veele in deeze daagen gevonden, die zich niet anders hebben toegeleegen, als om de Geeſt van Oproer en Twee-dracht door hun kwaad zaat in het harte der Neederlanders te zaaijen, en als het waare den Onderdaanen tegens hunne Wettige Hooge Machten te verbitteren. En dit is nu niet eerſt begonnen, maar gelyk bereids gezegd is; vond zulks al plaats van den beginnen af aan, dat de onluſten tuſſchen Engeland en Noord-America ontſtaan zyn.

Want in de plaats, dat zy als eenige getrouwe Schryvers gedaan hebben, die ik met naame zoude kunnen noemen, (*vreesde ik niet verdacht te worde van vleyery*,) om hunnen gedachten als Gehoorzaame Onderdaanen deezer ſtaat, door den opentlyke Drukpers aan den dach te leggen, met aantooningen van welke gevolgen de gereezene verſchillen tuſſchen Groot-Brittannien en Noord-America voor deeze Landen konden zyn, en wat 'er

van

van te duchten was, vervolgens met aanwyzingen, wat hun bedunkens de beſte middelen en de Vyligſte weg was, om den Landen voor onheilen te hoeden, nogthans met die gehoorzaame eerbiedigheid die een Onderdaan gevoegd en verplicht is, voor zyne wettige Overigheid te moeten bezitten, met hunne Conſepten te werk zyn gegaan, en zich needrig te willen onderwerpen aan de maatreegulen die de Hooge Machten, ſchoon niet ſtrookende met het door die Schryvers voorgedraagene, zoude oordeelen vyliger en beeter voor de Rupeblicq te zyn; in vertrouwe 's Lands Vaderen wyzelyke doorzicht, niet anders als het beſt deezer Staat betragten.

Ik herhaalen in de plaats van aldus te handelen, als Getrouwe Kinderen, die 't beſten van hunner Vaders Huis toonen te willen behartigen, zo hebben wy in tegendeel ondervonden, hoe veele Schryvers door de geeſt van Tweedragt gedreeven, maar al te opentlyk zich niet ontzien hebben, om de goede Gemeenten van Nederland in het Conſept te brengen, even als of de Hooge Machten geen acht geſlaagen hadden, op de gevaaren die ons naakende waaren en boven het hoofd hingen, en zy geheel achteloos, de middelen tot Defentie moedwillig hadden verzuimd. Vooral zag men dat dergelyke kwaad zaat zaaijende Autheuren, het princiepaal hebben gelaaden

gehad op de Heeren Staaten van Holland, meer als een vuil Libel is 'er in het licht gekoomen, waar in zy gem. Heeren Staaten opentlyk beschuldigde, als of Hoogst-dezelve den Erfstadhouder in alles gedwarsboomd hadden, met hunne stem niet te hebben gegeeven, tot vermeerdering der Land- en Zeemacht, volgens de raadgeevinge van zyne Doorl. Hoogheid. Wederom andere Oproerige en Tweedracht stookende Schryvers, het zy aangeprikkeld uit vuil belang, of uit onkunden, hebben even zo ongegrond als de zo gem. de schuld, wegens het verzuimen der Zeemacht, toegeschreeven aan zyne Doorl. Hoogheid, onze geliefde Erfstadhouder, Ja, sommige van deeze twist berokkenende Autheuren zyn zelfs zo ver gegaan, dat zy niet onduidelyk hebben te verstaan gegeeven, als of zyne Doorl. Hoogheid op niets minder gedachten had, als om het vervallen Zeeweezen op te rechten, en den Vorst alleenig maar bedacht was, op een vermeerdering van de Land-Macht, met voorbygaan van de Scheeps-Macht, de reeden die als uit die oproerige Schryvers hunnen Schriften ten klaarste doorstraald, die zyne Doorl. Hoogheid zoude gehad hebben, met voorbygaan van het Zeeweezen, alleen maar op de vermeerdering van de Land-milietie te denken, is byna te Laf dat ik die aanhaal, echter ik moet het doen, om aan te toonen hoe Hoonend

de

de verregaande ſtoutheid van zulke Oproerige Schryvers is gegaan, om, waare het moogelyk, zyn Doorl. Hoogheid van Hoogſt-deszelfs Eer te berooven, even als of de Vorſt voor had een aanſlag te doen op onze diergekogten Vryheid, met zich zelfs tot Graaf over de Vereënigde Nederlanden op te werpen, klaar en duidelyk genoeg lieten deeze Oproerige Schryvers, in hun geſchriften blyken, als of zyn Doorl. Hoogh. niets meer wenſchte, als onze Scheepsmacht tot zulk een laagte te moogen zien, dat wy, niet alleen ons onbekwaam zaagen, om tegens de geweldadige Zee-Rovery van Engeland ons te verzetten, maar dat meer is, dat wy zo ver gebracht wierden, dat wy niet tegenſtaande, alle mishandeling van Groot-Brittanniën aan ons gepleegt, in die engte mogte koomen, dat wy over de behandeling der Engelſche niet eens zoude durven klaagen, veel minder zoude durven wygeren, om aan dat Hof geen Secours te geeven. Dit geſchied zynde, zo die kwaat zaad zaaijende Autheuren het uitleggen, had zyne Doorl. Hoogheid Hoogſt-Deszelfs oogmerk beſchooten, want zo zy meenen, (*dat in zulk een geval ook wel zeeker geweeſt zou zyn*) zo zoude wy door aan Engeland Secours te verleenen, Vrankryk daar door, ongenoegen op gevat hebben, en ons van de Landzyde waarſchynlyk aangevallen zyn, dat dergelyke Schryvers ſtellen, de beooging

van den Doorl. Erfſtadhouder abſoluut begunſtige zoude, alzo men dan onze Landmilietie ſterk had moeten vermeerderen, en dus zyne Doorl. Hoogheid zich aan het hoofd van een magtig Leeger zoude hebben gezien, en gemakkelyk met de Waapenen in de hand, zich had kunnen verzekerd houden, om, zo door drygementen als beloften, het zo ver te brengen, dat de benauwde Ingezetenen deezer Landen, die hun Commercie ter Zee ter eener geſtremd, en door een Land-Oorlog aan de anderen kant zich overvallen zagen, dat zegge zy de minſte Propoſitie die zyne Doorl. Hoogheid gedaan had, om Hoogſt-Dezelve als Graaf te huldigen, zulks geſchiet zou zyn.

Hoe Ongefondeerd, hoe Ongerymd, van alle grond ontblood, en tegen de Waarheid ſtrydende, deeze ſoort van Laſterlyke Liebel Schryvers hun voorgeevens zyn, hoop ik zo ſtraks aan te toonen.

Nogthans neemd het niet weg, dat hoe leugenachtig die voorwendzels zyn, zo ten opzichten van de Hooge Souvereinen deezer Landen, de Heeren Staaten, als de geenen die zyn Doorl. Hoogheid betreffen, de goede Gemeenten door dergelyken oproerige Geſchriften tot Murmureering word gebragt, en verdeeld van Conſept geraaken, houdende het deezen met de Heeren Staaten, en anderen wederom met zyne Doorl. Hoogheid,

zaa-

zaaken die ik vertrouw van het uiterſte nadeel zyn voor een Republicq, die door Eensgezindheid moet beſtaan en in weezen blyven.

Men zal licht zeggen, hoe ſchoon ſchynent zulke aanhitſchers van twiſt en oproer te ſtichten, hun zaaken weeten voor te draagen, dat echter elk die eenige kunde bezit, doch beter weet, want dat bekend is, hoe H. Hoog Mog. de Heeren Staaten Generaal, bereids by een Brief van den Jaaren 1770, zich beklaagd hebben, weegens de vervallen ſtaat van ons Zee-Weezen, en H. H. Mog. zelve zich hebben uitgelaaten, dat het ten alleruiterſte noodig voor de Landen was, om op middelen bedacht te zyn, om eene Zee-Macht te verbeteren, die uit een luisterryke ſtaat tot zulk een laagten was gedaald, dat Hun H. Mog. rondelyk verklaarden te ſchroomen, daar van in 't breeden te ſpreeken, echter begreepen dat hoe laager ons Zee-Weezen gedaald was, hoe ſpoediger het nodig was, 'er behoorlyke middelen in het werk moeſten worden geſteld, om zyne Doorl. Hoogheid, in Hoogſt-Deszelfs poſt in ſtaat te ſtellen, om als Admiraal Generaal die daaden te verrichten, die de Republicq haare oude luiſter wederom kon geeven.

Ik wil gaarn toeſtemmen, dat deeze Waakzaamheid, en getrouwen Propoſitiën by veelen bekend zyn, maar echter beneemd dat niet, dat an-

andere van Neêrlands Gemeenten, hier van onkundig, de ooren leenen na zulken Oproerige Liebel-Schryvers, en gevaar loopen een misnoegen op te vatten tegens Hooge Machten, die alle achting en gehoorzaamheid verdienen van Hoogst-deszelfs Onderdaanen.

Dezelve getrouwheid, dezelve voorzorg kan men ook zien uit de nadrukkelyke verklaaring, waar in zyne Doorl. Hoogheid en de Raad van Staaten in boovengem. Jaaren 1770. zich hebben uitgelaaten, daar in de plaats als de Beschuldigers van zyne Doorl. Hoogheid voorwenden, als of Hoogst-Dezelve behaagen zoude scheppen in 't vervallen van Neêrlandsch Zee-Macht, den Erfstadhouder in tegendeel, ten allerduidelykste aantoond hoe smertelyk het Hoogst-Dezelve vald, dat onze Zee-Macht, waar van den Vorst zegt de Luister der Republicq, en het aanzien van den Staat merklyk pleeg af te hangen, als moetende, volgens Hoogst-Dezelve eigen gezegdens, daar op berusten, de vyilgheid, *van de gewichtigste gedeeltens van dien, welken aan de Zee geleegen zyn, en ook daar mede na behooren beschermd worden de Koophandel en Zeevaart, de eenigste bron, waar door de welvaart in deeze Landen kan worden aangebragt*; enz. — en verder om aan te toonen, hoe Valschelyk deeze oproerige Liebel-Schryvers en Leugenformeerders, zyne Doorl. Hoogheid,

en

en de Raad van Staaten durven beſchuldigen, als of Hoogſt-Dezelve eerſt genoemde behaagen vond, in het verzwakken onzer Zeemacht, en den Raad van Staaten waaren te beſchuldigen, als of dezelven door achteloosheid geen acht op de zwakke toeſtand onzer Zeemacht geſlaagen zoude hebben, behoefd men niet verder te gaan, als de voorgem. verklaaring van zyne Doorl. Hoogh. en den Raad van Staaten in te zien; daar gezegd word, *voorwaar dan, met betrekking tot die zekerheid der* Republicq, *wegens* de zaaken van de Zee: *dezelve is in* een veel ZWAKKER geſteltenis als die ten Landen: *daar nogthans by aldien die ter Zee, als eertyds, den voorrang niet zoude verdienen, dezelve egter van zo veel gewigt voor het geheelen Lichaam van den Staat als nog te houden is, dat dezelve in alle gevallen, met de beſcherming van de Republicq te Lande* GELYKLYK *moet gaan, en niet dan op de verſterking van* BEIDEN TE ZAAMEN *behoord gedacht te worden* &c.

Ik oordeelen deeze rondelyke verklaaringen, zo van H. H. Mog. als van zyne Doorl. Hoogheid en den Raad van Staaten, genoeg aantoonen, hoe ſchaamteloos de Hooge Machten deezer Landen, door die oproerige Schryvers, in hun Naamlooze onteerende Papieren ſchandelyk beloogen zyn, met voor te wenden dat men niet bedacht geweeſt is, het Zeeweezen te verbeteren, even zo Hoonend

nend en Onteerend is het van de andere Muitzieken Schryvers gedaan, die de Gemeenten hebben zoeken diets te maaken, als of zyne Doorl. Hoogheid voorgehad zoude hebben, om Neêrlands Zeeweezen hoe langs hoe meer te doen vervallen. Het tegendeel betuigd en bewyſt boovengem. verklaaring, daar den Vorſt duidelyk genoeg laat blyken, de verſterking der Zee-Macht nog wel zo noodzakelyk was, als die der Land-Macht.

Nogthans hoe verwonderlyk het ook iemand moog voorkoomen, dat in een Land waar in zo goed recht en gerechtigheid geoeffend word als misſchien (*wat zeg ik miſſchien ik kan het met ruimte zeggen*) als 'er in een Land op het geheele Ondermaanſche gevonden word, men niet tegenſtaande dit alles, gezien heeft, dat de Hooge Machten, dat de Erfſtadhouder van de zelve Landen, Beloogen, Gelaſterd en Gehoond zyn, zonder dat men beſpeurd heeft, 'er maatregulen genoomen zyn geworden, om zulke verregaande Euveldaaden te beteugelen, die nergens toe ſtrekten als om het gemeen ſlegte gevoelens in te Boezemen, en tegens hunnen wettige Overigheid te doen opſtaan.

Daar men thans in tegendeel beſpeurd nu den Heere HERTOG wiens onſchuld bylang zo klaar niet blykt, om de haat des Volks niet te hebben verdiend, naauwlyks geattakeerd word, of H. H. Mog. zyn op middelen bedacht geweeſt, zulks te be-

beletten. Een wonderlyke! waarlyk een wonderlyke en byna onbegrypelyke zaak! die ik my verbeeld dat niemand kan kwaalyk neemen, dat ik dezelve ter TOETSEN breng, waar het by toekomt, dat de Souverain deezen Landen heeft kunne gedooge, en dat Hoogst-Dezelve als ook den Doorl. Erfstadhouder hebben kunnen veelen, dat men hun publicq Ledeeren, daar Hoogst-Dezelve door de Macht aan hun toevertrouwd, zulks hadden kunnen beletten, het niet gedaan en goedmoeds gedoogt hebben, dergelyke Liebellen dagelyks hoe langer hoe meer in Druk te zien koomen.

Immers is niets natuurlyker zoude men zeggen, als dat een Vader des Huisgezin zich meerder zoude gebelgd voelen, wanneer eenigen zyner wederspannige Kinderen tegen hem opstonden, met hem te beliegen en te belasteren, dan dat zy tegen een zyner Dienaars aldus ageerden, het tegendeel ziet men nogthans hier bewaarheid, wy hebben ons 's Lands-Vaderen van kwalyk geintentioneerde Onderdaanen, zo muitzieken Schryvers als vuil belang zoekende Drukkers en Boekverkoopers, hooren en zien Beliegen en Belasteren, met het Spargeeren van de aller infaamste Lastertaal, ontbloot van alle Waarheid, zonder dat dit hun van eigen Kinderen of Inwoonders gedaan, voor welkers welstand zy zo trouwhartig Waaken, en bezorgd zyn geweest, als bereids beweezen is,

Hoogst-

Hoogſt-Deszelfs atthenſie heeft opgewekt, daar integendeel, nu andere Kinderen (miſſchien veel getrouwer voor hunnen 's Lands-Vaderen) een Loontrekkende Dienaar met de pen aanvallen, (moogelyk niet zonder Reeden van afkeer) terſtond belet worden, deeze Dienaar, hoe genaamd niet te moogen Attakeeren, 't oude Hollandſche Spreekwoord, dat het *Hembd nader als de Rok behoord te zyn*, vervald hier door, ja dat meer is, het ſtryd zelfs tegen de Heilige Schrift, daar gezegd word *gy zult uwe naaſte liefhebben als u zelven* Matth. 22, vs 39. Doch nergens vind ik, in de geheele Bybel (Myns weetens) dat 'er gevonden word dat ik myn naaſte liever moet hebben, wel zo lief, maar niet liever. Het is ook iets dat tegens de gezonden reeden ſtryd, want zoude men het niet voor een Dwaasheid uit krytten, zo iemand zyn huis in brand zag geraaken, dat hy geruſtelyk de Vlam haar woede liet gaan, en zich bemoeiden om het huis zyner Dienſtknegt te bewaaren? Nogthans, ik verbeel my, dat deze vergelykenis even dezelve is, als dat ik my zelve zouden laaten beliegen en belaſteren, zonder my daar aan te ſtooren, dat men my myn eer ontſtal, en dat ik direct zoude opkoomen, wanneer ymand my vreemd met iets betigd wierd, waar over nog gedelebereerd moeſt worden, om dus deeze zyne eer te bewaaren en op de myne geen acht te ſtaan.

Dat

Dat zulks in meer als een geval by deeze tyds-omstandigheden plaats heeft gevonden, waare te wenschen dat 'er geen blyken van gevonden wierde; In het geval betreffende het Preparatoirlyk Plan tusschen de Magistraat van Amsterdam en een Commissaris van 't Noord Americaans Congres, heeft men helaas maar al te blykbaar gezien, hoe ver de stoutheid dier Libel Schryvers gegaan is, om alles wat die voortreffelyke Magistraat betrof, op het haatelykste af te schilderen. Wat heeft men al infaame vuilaartige Pasquillen en schandeleuze geschriften in het licht zien koomen, *De aanspraakmaker aan het Volk van Neêrland*, wel een der vuilste en Schaamtelooze, byna niet waardig te melden, want deeze Botterik weederlyd zich zelve byna van Pagina tot Pagina. Zo dat alle de geene die een wynigje oordeelkunde bezitten, met een opslag van het oog bespeuren, hy tot dit vloek waardig Werk is omgekogt geweest, het blykt ook aan de stukken, dat het zo wel den Schryver als den Uitgeever of den Omkooper van dien Autheur niet te doen is geweest, om juist geld van hun Exemplaaren te maaken, maar enkel om de ingezetenen tegen hunnen wettige overigheden op te hitsen, hier van zag men klaare blyk, want de Boekverkoopers hoe geldgierig en winzugtig veeltyds van Aart, vonden deze zogenaamde aanspraak met zulke verregaande handtastelyke Leugens vervuld, dat zy niet konde Rezolveeren een dergelyk Laster libel uit te geeven, nogthans schrikten zulks de Laagbezielde inventeurs niet af, om hunne loogens te verspreiden, in teegendeel zy betoonde het niet om Geld voor de Exsemplaaren maar om

twiſt te bewerken te doen was, en ontſagen zich niet, om deeze verfoeyelyke Rebelleerende Pasquillen by Nagt en ontyden langens de Straaten van Amſtelsſtad te ſtrooyen, Nu vraag ik maar aan alle Onpartydige leezers, of dit geen klaare blyken in zich vervatten, dat den Autheur van deeze Aanſpraak overtuigd in zyn gemoed geweeſt is, dat hy een ongeoorloofde daad bedreeven had? Immers ja, want had hy waarheid geſchreeven, waar om dan gevreeſt? waarom dan niet gedaan gelyk ik hier doen? den Naam van den Uitgeever voor zyn werk geplaatst, maar neen, welweetende misdaan te hebben, zo heeft den Autheur zich daar voor gewagt, als by zich zelve overtuigd zynde, zo men hem voor zyn gedaane moeite na verdienſte zou beloonen, den Scherprechter de Casſier had behooren te zyn, die het op zyn Rug had moete toetellen.

Ik denk dat het de meeſte myner Land en tydgenooten nog zeer wel voorſtaat, hoe het algemeen gevoelen van ieder Nederlander was, dat buiten twyfel de Hooge Machten, en vooral H. H. Mog. uit voorzorg dat dergelyke dingen als Pasquillen over 's Heeren ſtraaten te ſtrooijen, ſtrydig zynde met 's Lands wetten niet meer gebeurde, middelen in het werk zoude ſtellen tot beteugeling van dergelyke Eerroovende Libellen, is zulks geſchied? verre van daar, GOD weet of 'er om gedacht is; ten minſte men heeft 'er niets van vernoomen, en alles is gelyk men gewoon is te zeggen, met een Sisſer uitgegaan: Wat daar de reeden van is laat ik aan die geenen over, die het behooren te weeten. Doch dit neemd niet weg, dat wanneer ik het ſtilzitten op het Attakeeren der-

der Regeering van Amfterdam op de Toetsfteen breng, en de gevolgen van tweespald en oproer die 'er op geloopen konde hebben, in de voornaamfte ftad deezer Republicq Toetsen, teegen het teegenwoordig geval met den Hertog, 'er uiterlyk voor uit durf koomen, 'er meer geleegen lag aan de rust van Amfterdam, die de Paerel aan Nêerlands kroon is te bewaaren, als aan één Veldmaarfchalk al was hy verzeld van een Douzyn eerfte Officiers dat Vreemdelingen zyn, want het verlies van laaftgemelde, zoude zeer gemakkelyk vergoed kunnen worden, met deeze aanzienlyke posten aan 's Lands Edelen te geeven, welkers Voorouders hun goed en bloet niet ontzien hebben om deeze Landen vry te vegten, daar in teegendeel, aan de ruft van Amfterdam de Commercie hangd, en zo H. H. Mog. zyne Doorl. Hoogheid en den Raad van Staaten zelve bekennen, hangd de welvaard deezer Landen van den Koophandel af. Echter men heeft gezien, en men ziet het nog, dat alleen maar in bedenking gegeeven word *aan de Heeren Staaten van de Respective Provintien, of Hoogft dezelve niet zoude kunnen goed vinden, om elk in de haare de noodige voorziening te doen ter beteugeling van de Autheurs, Drukkers en Disfiminateurs van alle fameuze Libellen en lasterfchriften teegens, de Eer en goede naam van den Heere Hertog Louis van Brunswyk &c.* Zonder dat hier eenig verdere melding word gemaakt, dat men dergelyke gefchriften verbied te fpargeeren, teegens de Eer en goede naam van Hun Hoog. Mog. zelve, van zyn Doorl. Hoogheid, van den Raad van Staaten of van Magiftraaten van byzonderen fteeden.

Ja zelfs van drie onzer Noordelyke Provintiën. of dit nu uit verzuim of uit anderen oorzaake nagelaaten word, of gefchied, is my onbekend, maar dit is ten minfte zeeker, dat door dien fommige laagbezielde gezien en befpeurd hebben, dat op de Euveldaad en ftoute onderneeming van de Aanfpraak Schryver aan het Volk van Neederland geen verbod laat ftaan ftraf gevolgd is, zo als zodanig een Schryver meriteerde, andere daar door gaande geworden zyn; op die zelve voet voort te gaan, en zelfs wel zulke die een biezondere haat teegens de Regeering van Amfterdam hebben, om dat die Magiftraat hun de Eer heeft aangedaan in vroeger jaaren tot halve Schavot vercierfels te maaken, met de werken van zulke Schryvers door Beuls handen (zo geoordeels wierd dezelve meriteerde) te laaten verbranden en zo als aan de bekende Leydfche Autheur zyne Harfchen vrugten, nu 34 Jaaren geleeden gefchied is.

Ik zal niet ophaalen, met al welke valfche betichtingen zeeker Schryver van het zogenaamd *Daglicht* en een *Regtsgeleerde Memorie* opentlyk de getrouwe Magiftraat van Amfterdam hebben durve bezwaaren; het zal alleen genoeg zyn om maar een dier valfche befchuldiginge by te brengen, op dat den verftandige Leezer van de reft kan oordeelen, hoe de toeleg dier fnoode Muitzieken Schryvers niet anders tot doeleynde hebbe gehad, als om het gemeen te misleyden, en in dien waan te brengen, als of het verzuim der Vermeerdering van Land en Zee-Macht alleen daar uit was ontfprooten, dat de Magiftraat van Amfterdam de wyze maatregulen en voorflaagen

van

van zyne Dool: Hoogheid zoude hebben gedwarsboomd.

Zo 'er nu immer een schaamteloze Leugen gevonden kan worden, is het deeze Lastering met welke de Liebel-Schryvers de Regeering van Amsteldam beschuldige, voor het welk men geen ander bewys nodig heeft, als de Resolutien van de vroedschap der stad Amsterdam, van den Eerste September 1778. in dezelve is te vinden hoe H. H. Mog, zyne Doorl: Hoogheid en de raad van Staaten in de Jaare 1770. Zo bereids gem: is, de Noodsaakelykheid hebben aangetoond, om middelen te beraamen om zo wel de Land Militie, als de Zeemacht te vermeerderen en in beeter staat van Defentie te brengen, by welke gelegentheid niet onduidelyk te kennen word gegeeven, schoon het beide behoorde plaats te vinden, dat echter de vermeerdering van het Zee-Weezen wel principaal als waar van de bescherming onzer Commercie en dienvolgens de welvaard van den Landen afhangd, onder het oog diende gehouden te worden. De vraag is nu maar heeft de Regeering van Amsterdam zich aan dat voorstel ontrokken? of is door hun Wel Ed, Groot Achtbaare hier een weigerachtig antwoord op gegeeven? immers neen.

't Contrarie is te zien in de Registers van de Staaten van Holland, alwaar men ter verantwoording van den Achtbaare Raad van Amsterdam voor het nageslagt, zal vinden, dat by verscheiden besluiten van dezelve Raad op de Generaale Staaten van Oorlog, in den Jaare 1770 en vervolgens altoos, de Heeren afgevaardigde der Stad Amsterdam ter vergadering van Holland zyn gelast geworden, de inzichten van de

Staaten Generaal tot vermeerdering der Land en Zeemacht te helpen bevorderen, dat ook by de *Toeſtemming* van de *Staaten van Holland, dien volgens in den zelve Jaare* 1770 *in de Staaten Generaal uitgebragt*, erkend is, nuttig en nootſaaklyk te zyn, dat op *beide de* voorſch: *poincten*, en byzonder op dat van de Zeemacht zo in aanbouw als *uitruſten van Scheepen*, nadere voorzieningen konden worden vaſtgeſteld. Mitsgaders dat de Staaten van Holland *daar toe*, mits *gelykeleik, met alle vermoogen geneegen en bereid waaren, neevens de verdere Bondgenooten mede te werken*, dat om niet alles op te haalen, de *Achtbaare Raad* by haar beſluit van den 16de Maart 1774. zelfs zo ver is gegaan, om niet alleen volgens meergem: voorſtel, van zyne Doorl: Hoogheid en den Raad van Staaten, tot een onkoſtelyke verſterking van de Militie te landen, en tot de herſtelling der Zeemacht meede te werken; maar dat de Regeering van Amſteldam, om een onloochenbaar bewys, van haare oprechte voorneemens te geeven, nog zo veel verder is gegaan, en aangebooden heeft, om een zaak van dat gewigt tot een gewenſcht eynde te brengen, om zelfs gelyke poogingen voor *Land* en *Zee-macht*, te doen, by aldien de verbeetering van dezelve daar door maar konde worden verworven, mits dat 'er Staat gemaakt kon worden op de dadelyke toetellingen der Penningen door de Bondgenooten voor jaarlykſche uitruſting ter Zee beloofd; en de Bondgenooten dien volgende, zich zoude laaten welgevallen, de by het gem: beſluit van den Achtb: Raad, en by het beſluit van de Staaten van Holland, van den

28 April 1774. voorgeſlaagen zeekerheden.

Daar geachte welmeenende Vaderlandſche leezeren konde zo wel de Staaten van Holland als de Achtbaare Raad van Amſterdam Cordaater en welmeenender handelen als men ziet zy gedaan hebben? en nogthans durft men hun W. Ed. Groot Achtb. blameeren en te laſten legge, als of zy zyne Doorl. Hoogheid zoude hebben gedwarsboomd; in Hoogſt-deszelfs goede oogmerken. Het contrarie vermeen ik is hier genoeg aangetoond.

Hoe komt het dan toe, H: H. Mog. bewuſt zynde van dit welmeenend Vaderlands gedrag van Amſtels Achtb: Raad, dat 'er zo wel niet gedacht is om middelen te beraamen, waar door de Laſterpennen teegen gem: Achtb: Raad beteugeld wierde, als 'er nu in bedenking word gegeeven, om te beletten, dat den Heere Hertog niet door Libelle geattakeerd word.

't Komt my voor, en meerder met my, dat zo deze bedenking eenigſints plaats diende te grypen (*gelyk het wel mag doen alzo al dergelyken Eerrovende papieren niet anders bewerken als de gemoedere te verbitteren*) het echter al voorlang plaats gegreepen behoorden te hebben, in zaaken waar in men ſecuur wiſt, gelyk H. H. Mog. in de Regiſters konde nazien, dat de Achtb: Raad van Amſterdam belaſterd en beloogen wierd. Maar neen, hier is geen werk van gemaakt, en word nog geen Maatreegulen teegens genoomen om zulks te beteugelen, de Lastertaal en Leugens daar men de Achtb: Raad van Amſteldam mede zoekt te bezwadderen, gaat nog al haar gang. Ik hebbe zo eeven aangetoond de Leugens daar men de voorn: Wel Ed. Gt. Achtb: Raad mede

de beteigd, nogthans bezit zeeker Schryver in een werkje of voddig half blaadje, zonder eenige ſtyl geſchreeven, en te Rotterdam by zeeker Hoogduitſche Boekverkooper K R A E F T genaamd in 't licht gekoomen, onder de Tietel *'s Gravenhaege aan zyne Inwoonders, of de Eer des Doorlugtige Hertogs* LOUIS van BRUNSWYK *by Rezolutie van Hunne Hoogmogenden Proviſioneel loffelyk herſteld.* De ſtoutheid, om deeze klaarblykelyke waarheid teegen te Schryven, met een Laſterſtaande te houden die bereids beweeſen is, een Leugen te zyn, alzo hy in zyn vodde Papiertje op het eynde van Pag. 6 en Bladz. 7 zich aldus uitdrukt.
„ Ziet nu dus *Louis Hertog van Brunswyk*, die als
„ een zeer ervaaren loots de ondiepte van
„ ons Land en Zeevermoogen kennende. in 's Lands
„ ſtaatsvergaderingen altoos van gevoelen geweeſt
„ was, dat men alle middelen van met Engeland
„ te breeken, vermyden moeſt; en zou hy niet,
„ daar hy wiſt, dat het onzen dierbaaren Prins
„ gewygerd was Scheepen en Landvolk te wer-
„ ven." (†)

Al

(†) Had den Schryver gezegd, dat de Meeſte van Neërlands Ingezetenen den Hertog voor de Oorzaak houden, dat door zyn invloet op de Geeſt van zyn Doorl: Hoogheid, van de verbeetering der Zee Macht is afgezien, op een tyd dat 'er niets noodzakelyker was, en ſchoon wy aan de Landzyde een volle ruſt genooten, nochtans het dadelyke gevaar uit het oog verlooren geraakte, en alleen maar aangedronge wierd, op een vermeerdering van 's Lands Milietie gelyk plaats gevonden heeft, in den Jaare 1778 dan had misſchien de Schryver de Spyker op de kop geraakt.

Al hoewel uit het voorige door my beweezen, deeze in 't Latyn *Apexabo* in 't Hoogduitsch *Bluhtwurst* en in 't Nederduitsch Bloedbeuling van een Schryver, hier zo grovelyk de Regeering van Amsterdam beliegd geloof ik, dat wy reeden hebben het hem zo kwalyk niet te neemen is, want gaat men zyn vodde Papiertje na, van het begin tot het eynde, zo moet men veronderstellen dat den Schryver een slag van de Moolen weg heeft, en niet by zyn positieve is. Men kan altoos niet ernstig zyn, wel aan Leezers! ik zal uw eenige zyner fraaye uitdrukkingen opdisschen, daar de Schryver zyn zelve schynt te willen overtreffen, niet twyfelende of het zal u in de Eerste plaats stof tot Lachen, en ten tweede tot verwondering geeven, hoe het moogelyk kan weezen, dat 'er Boekverkoopers gevonden worden, die zulke vodden durve uitgeeven, als dat *'s Gravenhagen aan zyne Inwoonders* enz, nogthans moet die verwondering ophouden, zo gaauw men het aanmerkt als een getrouwheid die de Boekverkooper Kraeft voor zyn Landaard heeft, want een Hoogduitscher zynde, en licht van het domste en koppigste zoort, zoude hy moogelyk veel liever de geheele Stad Amsteldam met derzelve Regeering, Burgery, en Commercie te gronden willen zien gaan, als een Heer en Landsman van hem, die in menigten van zyn Landsluyden alhier voortgetrokken heeft, te zien Attakeeren, mooglyk beoogd de voorgem: Boekverkooper wel een ampje, dat zo zynde, al was het dan nog tienmaal Zotter geschreeven; zo heeft de Heer Kraeft 'er zyn reeden voor, maar laat ik van deze gekheid af stappen, en tot nog grooter Zotterny overgaan die te vinden zyn, in de

volgende uitdrukkingen op Bladz. 4. van onze geliefde Erfstadhouder spreekende, is het formeel of den Schryver er den Spot mede dryft, alzo hy zegt " die Vorst die Prins, myn lieve Hagenaers!
„ Is uwe Hoogachting en vuurige Liefde waardig
„ (a) 't zal 'er u nooit te minder gezeegend om-
„ gaan, (b) als gy den Heiligen, Heiligen, Hei-
„ ligen Heeren der Heirschaaren deszelfs dierbaar
„ Persoon loffelyk, en voor Nederland altyd zo
„ zeer gezegend Huis, en uitmuntenste zo Bur-
„ gerlyke als Militaire waardigheeden, in gebeden
„ nederig aanbeveeld. Nooit moet gy den God
„ van Neederland uit het oog verliezen, maar
„ die zelve is ook de God (c) van 't Huis van
„ die Vorst; houdt gy dien Prins in het oog, zo
„ gy het doet op een regte wys, kunt gy 'er den
„ Heere der Heirschaaren, en verliest gy die niet
„ uit uw Bataviers gezigt, gy kund 'er Oranges
„ Vorst niet uit kwyt raaken."

Hoe zot en verstandeloos dit gem: des Schryvers

(a) Aan deeze zoort van uitdrukkinge zoude het wel schynen, of den Autheur wel eer de Rol gespeeld had, een Aalmoesje als u blieft, den Hemel zal 'er uw voor zeegenen.

(b) Hier schynd den Schryver wel een zingende Student, die met troepen in Duitsland rond zwerven, en al zingende Aalmoesen ophaalen.

(c) Hier steld den Schryver de Prins van Orange met God in een gelyken graat, want volgens zyn Schryven kan men God niet uit 't oog kwyd geraaken, zo men zyn Doorl: Hoogheid maar in 't gezicht houd. (*Foey welke zotte klap, welke schaamtelooze Vleytaal, die ik niet durf gelooven dat den Erfstadhouder kan smaaken.*)

vers is, nog belachelyker maakt hy zich, op Bladz. 7 door zyn uitroepen" Weent, weent
„ myne Ingezetenen, *Louis Hertog van Bruswyk*
„ word met Landverraad beschuldigd enz. ——"
Op dezelve Bladz. wat laager vervolgd zyn treurgalm. " Bejammert, Bejammert, myn lieve Bur-
„ gery, het ongelyk van LOUIS *Hertog* van
„ Brunswyk, die met Landverraat (*d*) beticht
„ word, maar die men beeter om deszelfs deugd
„ een Standbeeld als een voorbeeld van alle Eer-
„ lyke Regenten moest oprechten; een (*e*) Metaa-
„ len Standbeeld op de beste plaats &c." Na deeze Klaag-Liederen vervolgd te hebben, roept onze Schryver ten derdemaal." Beschoud, myne lieve Inwoonders, Beschoud dien LOUIS *Hertog van*
„ *Brunswyk*, daar hem uit Amsterdam een donker-
„ ste wolk over het hoofd hangd (*f*) hoe verbeeld
„ men zich dat het hem treffen zal als die wolk eens
„ uitbarst " Dit huilebalkend argument geeindigd zynde, schept de Schryver terstond Couragie, en roept geen nood, myn waarde Burgers; de *Hertog van Brunswyk* vreest niet hy staat pal. (*g*) ik

---

(*d*) Den Schryver zegt hier meer als hy bewyzen kan alzo den Achtb: Raad van Amsteldam, tot heeden toe den Heer *Hertog* nog niet opentlyk van Landverradery beschuldigd hebben.

(*e*.) Daar doet tot dus verre zich nog weinig vooruitzicht op na een Metaalen Standbeeld. Was het zo wel in de Winter was 'er meer kans, dat misschien, eenige Haagsche Jongens tot tydverdryf een standbeeld van Sneeuw maakte.

(*f*) Ik vertrouw de Schryver zal met my toestemmen dat men meermaalen gezien heeft, dat onweers buien uit donkere wolken gevaarlyk zyn voor die geen kunde van de Landwind hebben.

(*g*) 't Moet zeeker waar zyn, dat de Schryver zelfs gedacht heeft den Hertog gevlugt zou hebben, om dat hy zo verwonderd is dat den Heere *Hertog* staan blyft.

Ik laat het aan de bescheide Leezers hun oordeel over, of deeze Schryver niet beeter een hokje in een of ander Huis daar men zinlooze opsluit verdiende als dat hem de pen betrouwd wierd? Ik geloof ja, wel nu met dwaaze zulle wy ons niet ophouden; te meer daar wy uit de zukkel zyn Schryven genoeg bespeuren, dat al zyn ongezoute leugens te laf zyn, om de alleronkundigste te misleyden; veel minder om de Achtb: Raad van Amsterdam een Klad aan te wryven die zy nimmer verdiend hebben.

Maar laate wy eens redineeren zo het behoord, wat vald het echter hart, en wat moet het hart vallen dat Burger-Vaderen, die Goed, Bloed, Leeven ja alles voor het vaderland over hebben, dat die moete zien en ondervinden hoe, men H. W. *Ed.* GROOT Achtb: ook Schend, Lasterd en beliegd, 'er geen werk van gemaakt word om zulks te beletten, daar zo gaauw den *Hertog* die niet meer als een Loontrekkende Militaire dienaar is, naauwlyks word aangerand, of men tracht zulks te beteugelen, verdiend dit ook ter toets gebracht te worden? ik oordeel Ja.

Te meer verdiend het zulks te worden gedaan, om daar door aan te toonen, hoe na dat hun Hoog MOG. den Heere *Hertog van Brunswyk* (behoudens nader Deliberatie) tot dus verre als nog hebbe gedeclareerd Vry en Zuiver van het geen waarmeede hy betigd word, terstond de Engelsche Cabaal, en het Complot kwaalyk gezinden hun hoofden wederom hebben opgestooken, ja niet verheugder konde zyn, als was den Heere *Hertog* het hoofd en den aanvoerder van dat versoeyelyke Complot. Zulks blykt aan de twee schandelyke Fameu-

meuſe Libellen en Laſterſchriften, geintituleerd *Zeeven Dorpen in de Brand, door de onvoorzigtigheid van een Schout en een Secretaris*, of *Hiſtorie van de Oliekoeken.* En daar op volgende BRIEF van zeekere SCHOUT *aan zeekere* SECRETARIS met den kwaden uitſlag van hun LAASTE EFFORT, in het eerſte word niet alleenig de Magiſtraat van Amſteldam wederom op nieuws beſchuldigt, als of H.W.Ed. GROOT *Achtb.* door niet hebben te wille toeſtemmen, in de vermeerdering der Land-macht met voorbygaan der Zee-macht daar door de behoorlyke voorzorg ter Defentie van de Landen vertraagd hebben, en waar van de onwaarheid bereids aangetoond is, maar dat nog verder gaat, men durft daar de nutten voorzorg der wel Ed. GROOT *Achtb: Raad* wanneer Engeland genoodzaakt was geworden America voor onafhanglyk te verklaaren, en voorneemens had geweeſt, nadeelige tractaten voor onze Commercie met het Congres aan te gaan, opentlyk mispryzen, iets het welk de minſtkundige begrypen kan, dat Amſtels Magiſtraat als getrouwe Wagters en Burger-Vaders voor Land en Stads welzyn niet konde of vermogte te laaten, want zo zeeker als wy leeven, had de Regeering van *Amſterdam* door een Preparatoirlyk plan geen zorg gedraagen, dat Groot Brittannien ons buiten de Commercie met de dertien Coloniën niet konde ſluiten, wy zoude gezien hebben, het hof van Londen, ten nadeelen van deeze Republicq Tractaaten met America had aangegaan die de totale ondergang onzer Koophandel tot naſleep zoude hebbe gehad, en welke mislukking ook de reeden uitmaakt, dat het Engelſch Miniſtery wel het meeſt op Amſter-

dam·

dam gebeeten is, doch in de plaats van deeze wyze voorzorg van den *Achtbaare Raad* danklyk te erkennen, zo ziet men in teegendeel. dat deeze kwaalyk gezinde Liebel Schryvers, het zelve als de oorzaak der Oorlog met Engeland noemen, daar zy in hunnen ziel behooren overtuigd te zyn, gelyk H: H. MOG. zelfs te kennen hebben gegeeven, dat hier de Reptuure met Engeland niet uit ontſtaat, en dat Ryk zulks flegts gebruikt tot een voorwendſel om hunne onrechtvaardige aanval op deze Landen een ſchyn van billykheid te geeven. 't tweede laſter *Liebel* namentlyk de *Brief* van zeeker Schout aan zeekere Secretaris, is een vervatting van de voorige Leugentaal, met die byvoeging als of door de Declaratie van HUN HOOG MOG: betreffende den Heere Hertog de Achtb: *Raad van Amſterdam* in het naauw is gebragt, om hunnen gezegdens in de Memorie van hun W. Ed Groot *Achtb* te bewyzen, doch het blykt door dien de gemelde *Achtb: Raad* dezelve Memorie woordelyk aan zyn Doorl: Hoogheid heeft durve herhaalen, zy zeekerlyk bewyzen zullen hebben, om de gezegdens daar in vervat goed te kunnen maaken. Allemaal zaaken die yder moeten doen verwonderd ſtaan, dat H. H. MOG. gelieven zorg te draagen, dat den HERTOG door geen Liebellen word aangepakt, maar wel gedoogen willen, dat men zulks de *Magiſtraaten* van DODRECHT, HAARLEM, AMSTERDAM, ja zelfs drie onzer Provintiën door Fameuze Laster Liebellen voor trouwlooze uitmaakt.

Als ook dat men ſtilzittend gedoogd Braave Edelen deezer Landen en getrouwe Patriotten als de zonder weergade getrouwe *Baronnen* van der *Capel*

pellen &c. De Vaderland lievende, en nooit door ons hoog genoeg gewaardeerd kunnende worde Heeren de NEUFVILLEN en anderen meer hetzelve Lot moeten smaaken, van geschonde te worden, waar komt dit by toe? waar houd dit aan? dat dit KLINKT-DICHT de Toetsteen zy.

De Ervarendheid heeft HUN HOOG MOGENDE doen leeren,
Dat schoon men Schemd en Liegd, en op de DEUGD lang smaald,
Dat DEUGD, doch steeds blyft DEUGD, en WAARHEID zeegen praald,
Dus is 't niet waardig Hun, die Leugens eens te keeren.

Hun eyge Trouw, de VORST, en die van AMSTELS HEEREN,
(Is hun genoeg bekend,) als nooit van 't spoor gedwaald,
Men dood de WAARHEID niet, zy steeds de zeege Haald,
Daar Lasteraars, ten laast met schaamte Retireeren.

Maar

Maar is 'er schyn van Schuld, en men in twyfel raakt,

Vereÿscht voorzichtigheid, (eer 't Oproer gaande maakt,)

Zo veel als 't moogelyk is, die VUILE POT te dempen.

Dit is de beste TOETS, die my myn TOETS-STEEN geeft,

Waarom men 't Schryven, van LOUIS, beteugeld heeft,

Daar DEUGD zich zelve kend, en zich niet stoord aan schempen.

